

Pharmacon Exameneneisen

Adviseren Compleet 2026

Inhoud

1. Wet- en regelgeving (basiskennis)	6
Wet- en regelgeving (basiskennis)	6
Examen 1 (Wettelijke bepalingen)	6
Examen 2 (Registraties van zelfzorggeneesmiddelen)	6
Examen 3 (Bijsluiter)	6
Examen 11 (Termen en toedieningsvormen)	6
2. Zelfzorgvoorlichting en communicatie	7
Examen 16 (Adviseren)	7
Examen 17 (Kassacheck)	7
Examen 18 (Risicosituaties)	7
3. Adviseren en informeren over UAD-geneesmiddelen per indicatiegebied	7
Pijn- en koortsklachten	7
Maag- en darmklachten	8
Verkoudheidsklachten	8
Huidklachten	8
Overige indicaties	8
Examen 7 (Adviseren product/werkzame stof)	9
Examen 8 (Leefstijladvies)	9
Examen 9 (Indicatie)	9
Examen 10a (Meest voorkomende klantvragen/gezondheidsklachten) ..	9
Examen 10b (Werking UAD-geneesmiddelen)	9
Specifieke eisen per indicatiegebied:	9
Examen 10d (Maximale dosering- gebruik UAD-geneesmiddelen)	10
Specifieke eisen per indicatiegebied	10

Exameneis 10e (Eerste keus)	10
Exameneis 12 (Eigenschappen UAD-geneesmiddelen).....	10
Specifieke eisen per indicatiegebied	10
Exameneis 13 (Risico's gebruik)	11
Specifieke eisen per indicatiegebied	11
Exameneis 14a (Contra-indicaties)	12
Exameneis 14c (Onjuist gebruik)	12
Exameneis 14d (Risico's combinatiegebruik)	12
Exameneis 15 (Verwijzing huisarts)	12
Exameneis 19 (Gezondheidsschade)	12
Bijlage 1 - Producten.....	13
Pijn en koorts.....	13
Migraine	13
Griep	13
Mondklachten	13
Keelpijn	13
Menstratiepijn.....	13
Artrose	13
Spier en gewrichtspijn	13
Middenoorontsteking	13
Maagzuur	13
Maag- en darmkrampen.....	13
Maagklachten algemeen (dyspepsie)	13
Verstopping (obstipatie)	14
Diarree	14
Aambeien	14
Hooikoorts.....	14
(Neus)Verkoudheid	14
Droge hoest.....	14
Hoest algemeen	14
Productieve hoest	14

Acne	14
Desinfectie	14
(Voet)schimmelinfectie	14
Koortslip	14
Wratten en likdoorns	14
Huidklachten	14
Jetlag	14
Nervositeit en stress	14
Reisziekte	15
Morning-after pil (noodanticonceptie)	15
Vaginale schimmelinfectie	15
Bijlage 2 – Werkzame stoffen	16
Pijn en koorts	16
Migraine	16
Griep	16
Mondklachten	16
Keelpijn	16
Menstratiepijn	16
Artrose	16
Spier en gewrichtspijn	16
Middenoorontsteking	16
Maagzuur	16
Maag- en darmkrampen	17
Maagklachten algemeen (dyspepsie)	17
Verstopping (obstipatie)	17
Diarree	17
Wormpjes (aarsmaden)	17
Aambeien	17
Hooikoorts	17
(Neus)Verkoudheid	17
Droge hoest	17

Hoest algemeen	17
Productieve hoest	18
Acne	18
Desinfectie.....	18
(Voet)schimmelinfectie.....	18
Koortslip.....	18
Wratten en likdoorns.....	18
Hoofdhuidklachten.....	18
Huidklachten	18
Jetlag	18
Nervositeit en stress.....	18
Reisziekte	18
Morning-after pil (noodanticonceptie)	18
Vaginale schimmelinfectie	18
Bijlage 3 – Terminologie	19
A	19
B.....	19
C	19
D	20
E	20
F	20
G	20
H	20
I.....	21
K.....	21
L	21
M.....	21
N	21
O.....	21
P.....	22
R.....	22

S	22
T	22
U	23
V	23
W	23
Z	23
Bijlage 4 – Meest risicovolle geneesmiddelen(groepen) met bijbehorende risicowaarschuwingen en adviezen	24
Bijlage 5 - veel verkochte zelfzorgmiddelen met specifieke kenmerken en/of een risicowaarschuwing die de Assistent-drogist en Drogist moet kunnen herkennen en kunnen toepassen	28

1. Wet- en regelgeving (basiskennis)

De kandidaat:

Exameneis 1 (Wettelijke bepalingen)

- 1) Weet wat de wettelijke adviesplicht voor UAD-geneesmiddelen is
- 2) Weet wat de wettelijke adviesfunctie van de (assistent -) drogist is
- 3) Kent de inhoud van de wettelijke bepalingen uit de Geneesmiddelenwet (art 1, lid 1 en art 62).
- 4) Weet welke wettelijke regels gelden bij het ter handstellen van UAD-geneesmiddelen

Exameneis 2 (Registraties van zelfzorggeneesmiddelen)

- 1) Weet wat de termen UR, UA, UAD en AV betekenen (bijlage 3)
- 2) Weet wanneer een product een geneesmiddel is
- 3) Weet wat verschillen en overeenkomsten zijn tussen fytotherapie, homeopathie en reguliere geneeskunde
- 4) Weet wat de essentie van homeopathie is
- 5) Weet op hoofdlijnen hoe homeopathie werkt
- 6) Weet welke specifieke risico's kunnen gelden voor homeopathica en fytotherapeutica
- 7) Weet wat zelfzorg inhoudt
- 8) Weet wat het doel van zelfzorgvoorlichting is
- 9) Weet welke rol UAD-geneesmiddelen binnen de zelfzorg spelen

Exameneis 3 (Bijsluiter)

- 1) Weet wat de functie van een bijsluiter is
- 2) Weet welke rubrieken een bijsluiter heeft en de inhoud daarvan kennen
- 3) Weet wat een bijsluiter is

Exameneis 11 (Termen en toedieningsvormen)

- 1) Kent de betekenis van de termen uit de bijsluiter die regelmatig door klanten worden gebruikt (zie bijlage 3)
- 2) Weet wat de farmaceutische toedieningsvormen van UAD-geneesmiddelen zijn.

2. Zelfzorgvoorlichting en communicatie

De kandidaat:

Exameneis 16 (Adviseren)

- 1) Weet welke informatie van een klant moet worden verkregen om een passend advies te geven (persoon voor wie geneesmiddel is bestemd, aard van de klacht, sinds wanneer en eerder ondernomen actie)
- 2) Weet welke vragen aan de klant moeten worden gesteld om een passend advies te geven
- 3) Kent de regels van de communicatieleer, die voor adviseren bij zelfzorgmedicatie van belang zijn
- 4) Weet wanneer de gesprekstechnieken luisteren, samenvatten of doorvragen worden toegepast
- 5) Weet hoe een (assistent) drogist kan inspelen op non-verbaal gedrag

Exameneis 17 (Kassacheck)

- 1) Weet wat de functie en het belang van de kassacheck is
- 2) Kan de stappen van de kassacheck toepassen
- 3) Weet in welke situatie een klant behoefte heeft aan advies

Exameneis 18 (Risicosituaties)

- 1) Weet in welke situaties de klant moet worden ingelicht over de risico's en gevolgen van gebruik van UAD-geneesmiddelen en veel verkochte zelfzorgmiddelen
- 2) Kent de belangrijkste zelfzorggeneesmiddelen en werkzame stoffen met een groot risico op verkeerd gebruik of ernstige bijwerkingen of niet geschikt voor bepaalde groepen gebruikers en de bijbehorende verplichte ongevraagde risicowaarschuwing

3. Adviseren en informeren over UAD-geneesmiddelen per indicatiegebied

Indicatiegebieden

De indicaties waarover de Assistent Drogist kennis moet hebben:

Pijn- en koortsklachten

- *koorts en pijn bij griep en verkoudheid;*
- *hoofdpijn (ook: spanningshoofdpijn en middelenafhankelijke hoofdpijn);*
- *(symptomen van) migraine;*

- kiespijn, (pijn bij het) doorkomen van de eerste tanden;
- (acute) keelpijn;
- desinfectie (ontsmetten) van de mond-/keelholte;
- reumatische pijn;
- menstruatiepijn;
- (pijn bij) artrose;
- (milde tot matige) artrose van de knie;
- pijn na chirurgische ingrepen (postoperatieve pijn);
- koorts en pijn na vaccinatie;
- spier- en gewrichtspijn, kneuzingen en verstuikingen;
- lage rugpijn
- tanden en mond
- middenoorontsteking

Maag- en darmklachten

- brandend maagzuur (zuurbranden), zure oprispingen, hyperaciditeit (teveel zuur in maag en slokdarm);
- flatulentie (winderigheid);
- opgeblazen gevoel;
- misselijkheid (braken, spugen);
- obstipatie (verstopping, hardlijvigheid);
- (acute) diarree;
- worminfecties (aarsmaden, lintwormen);
- aambeien

Verkoudheidsklachten

- (allergische) rhinitis (neusslijmvliesontsteking);
- bijholteontsteking (sinusitis);
- hooikoorts (pollinose);
- verkoudheid, verstopte neus, loopneus;
- hoest (droge hoest en productieve hoest)

Huidklachten

- desinfectie (ontsmetten) van huid en wonden;
- koortslip (herpes labialis, koortsluitslag, koortsblaasjes);
- schimmelinfectie, zwemmerseczeem (tinea pedis, voetschimmel);
- wratten, likdoorns (eksterogen), steenpuist;
- (jeuk en pijn bij) insectenbeten en –steken;
- luiervuitslag;
- huiduitslag (eczeem, dauwworm), acne;
- hoofdluis

Overige indicaties

- kinderziekten;
- nicotinesubstitutie (stoppen met roken);
- moeheid, neerslachtigheid en stress;
- reisziekte;

- *morning-afterpil;*
- *vaginale schimmelinfecties*

Onderstaande exameneisen zijn vereist bij alle indicatiegebieden.

De kandidaat:

Exameneis 7 (Adviseren product/werkzame stof)

- 1) Weet wat een passend advies is, ingeval van een vraag naar een product met een specifieke werkzame stof

Exameneis 8 (Leefstijladvies)

- 1) Weet wat een passend advies is over het gebruik van een UAD-geneesmiddel naar aanleiding van een gezondheidsvraag of een vraag over een kwaal of aandoening
- 2) Weet welke leefstijladviezen te geven naar aanleiding van een gezondheidsvraag of een vraag over een kwaal of aandoening.

Exameneis 9 (Indicatie)

- 1) Kent de meest relevante indicaties waarvoor UAD-geneesmiddelen worden verkocht (zie bijlage 1)

Exameneis 10a (Meest voorkomende klantvragen/gezondheidsklachten)

- 1) Kent de meest voorkomende klantvragen en gezondheidsklachten
 - a. Weet wat de belangrijkste oorzaken en symptomen daarvan zijn

Exameneis 10b (Werking UAD-geneesmiddelen)

- 1) Weet wat de beschikbare UAD-geneesmiddelen zijn (bijlage 1 en 2)
- 2) Kent de werking van de beschikbare UAD-geneesmiddelen (bijlage 1 en 2)
- 3) Weet wat de werkzame stof is (of werkzame stoffen zijn) van de beschikbare UAD-geneesmiddelen (bijlage 2)

Specifieke eisen per indicatiegebied:

Wat betreft de werking van de UAD-geneesmiddelen (Exameneisen 10b.2)

Pijn- en koortsklachten:

- a. Weet welke manieren van pijnbestrijding er zijn
- b. Weet hoe algemene en lokale pijnstillers werken

Maag- en darmklachten:

- a. Weet welke soorten maagmiddelen er zijn
- b. Weet welke soorten laxermiddelen er zijn

- c. Weet welke soorten aambeimiddelen er zijn
- d. Weet welke soorten diarreemiddelen er zijn

Exameneis 10d (Maximale dosering- gebruik UAD-geneesmiddelen)

- 1) Weet wat de maximale dagdosering en gebruiksduur is van de beschikbare UAD-geneesmiddelen (bijlage 1 en 2)
- 2) Weet wat de juiste wijze van gebruik is van de beschikbare UAD-geneesmiddelen (bijlage 1 en 2)

Specifieke eisen per indicatiegebied

Over de juiste wijze van gebruik (Exameneis 10d.2)

Overige indicaties:

- a. Weet wat de belangrijkste aspecten van de noodanticonceptiepil zijn

Exameneis 10e (Eerste keus)

- 1) Weet wat de eerste keus geneesmiddelen en werkzame stoffen zijn bij de indicatie.

Exameneis 12 (Eigenschappen UAD-geneesmiddelen)

- 1) Weet wat de aard is (eigenschappen) van de beschikbare UAD-geneesmiddelen (bijlage 1 en 2)
- 2) Weet wat de te verwachten effecten zijn bij gebruik van beschikbare UAD-geneesmiddelen (bijlage 1 en 2)

Specifieke eisen per indicatiegebied:

Over de eigenschappen van UAD-geneesmiddelen (Exameneis 12.1)

Pijn- en koortsklachten:

- a. Weet wat algemene pijnstillers zijn
- b. Weet wat pijnstillende en koortsverlagende stoffen zijn (zie bijlage 2)
- c. Weet wat ontstekingsremmende stoffen zijn (zie bijlage 2)
- d. Weet wat middelen bij desinfectie (ontsmetten) van de mond-/keelholte zijn (zie bijlage 1)
- e. Weet wat specifieke werkzame stoffen bij pijn, griep en menstruatiepijn zijn (zie bijlage 2)
- f. Weet wat een combinatiepreparaat is

Maag- en darmklachten:

- a. Weet wat antacida zijn (zie bijlage 1)
- b. Weet wat 'laagjes-vormers' zijn (zie bijlage 1)
- c. Weet wat protonpompremmeren zijn (zie bijlage 1)

- d. Weet wat een combinatiepreparaat is
- e. Weet welke fytotherapeutische stoffen in UAD-geneesmiddelen bij maag- en darmklachten zitten (bijlage 2)

Verkoudheidsklachten:

- a. Weet wat middelen bij neusslijmvliesontsteking zijn (zie bijlage 1)
- b. Weet wat middelen bij hooikoortsklachten (pollinose) zijn (zie bijlage 1)
- c. Weet wat een combinatiepreparaat is
- d. Weet welke neusdruppels en -sprays en tabletten er zijn (zie bijlage 1)
- e. Weet welke inhalatieproducten er zijn (zie bijlage 1)
- f. Weet welke middelen er bij verschillende soorten hoest zijn (zie bijlage 1)
- g. Weet welke fytotherapeutische stoffen in UAD-geneesmiddelen bij verkoudheidsklachten zitten (bijlage 2)

Huidklachten:

- a. Weet wat ontsmettingsmiddelen voor de huid zijn (bijlage 1)
- b. Weet wat een combinatiepreparaat is
- c. Weet welke UAD-geneesmiddelen er zijn bij huidklachten (bijlage 1)

Overige indicaties:

- a. Weet wat een combinatiepreparaat is

Exameneis 13 (Risico's gebruik)

- 1) Weet wat de risico's zijn bij het gebruik van de beschikbare UAD-geneesmiddelen (bijlage 1 en 2)
- 2) Weet wat de risico's zijn bij het gebruik van de beschikbare UAD-geneesmiddelen als de klant behoort tot een van de risicogroepen (bijlage 1 en 2)
- 3) Weet welke groepen mensen meer risico lopen bij het gebruiken van UAD-geneesmiddelen (kinderen, ouderen, zwangere vrouwen, vrouwen die zwanger willen worden of vrouwen die borstvoeding geven, klanten met een ernstige orgaanfunctiestoornis (m.n. lever en nieren), klanten met een aandoening als diabetes en een hart- en vaatziekte, klanten die de Nederlandse taal niet machtig zijn, bestuurders van voertuigen en bedieners van machines)

Specifieke eisen per indicatiegebied:

Over de risico's bij het gebruik (Exameneis 13.1)

Pijn- en koortsklachten:

- a. Weet wat (over)gevoeligheid voor pijnstillers voor gevolgen heeft voor pijnbestrijding

Exameneis 14a (Contra-indicaties)

- 1) Weet wat de relevante contra-indicaties zijn van de beschikbare UAD-geneesmiddelen (bijlage 1 en 2)

Exameneis 14c (Onjuist gebruik)

- 1) Weet wat de aanwijzingen voor onjuist gebruik zijn van de beschikbare UAD-geneesmiddelen (bijlage 1 en 2)

Exameneis 14d (Risico's combinatiegebruik)

- 1) Kent de risico's van combinatiegebruik tussen de beschikbare UAD-geneesmiddelen met andere geneesmiddelen of gezondheidsproducten

Exameneis 15 (Verwijzing huisarts)

- 1) Weet in welke situatie een klant wordt geadviseerd naar de huisarts te gaan

Exameneis 19 (Gezondheidsschade)

- 1) Weet in welke situaties de klant risico loopt op gezondheidsschade

Bijlage 1 - Producten

Pijn en koorts

- Advil Reliva
- Aleve Classic
- Aleve Select
- Aspirine 100
- Aspirine 500
- Daro hoofdpijnpoeder
- Finimal
- Nurofen
- Nurofen Fastine
- Nurofen voor kinderen
- Panadol
- Panadol Junior
- Panadol Plus
- Paracetalgin
- Roter APC
- Roter Paracetamol
- Roter Paracetamol Junior
- Roter Paracof
- Saridon
- Sinaspril
- Voltaren K

Migraine

- Nurofen Migraine
- Excedrin

Griep

- A. Vogel Echinaforce
- Antigrippine
- Aspirine-C
- Citrosan
- Coldrex Hot Drink
- Oscillococcinum
- VSM Nisyleen

Mondklachten

- Corsodyl mondspoeling
- Corsodyl tandgel
- Dynexan gel
- Pyralvex

- VSM Kind Chamodent

Keelpijn

- Coldrex
- Streptfen
- Trachsil
- VSM Tonsiotreen zuigtabletten

Menstratiepijn

- Aleve Feminax

Artrose

- Glucosamine Pharma Nord
- Voltaren Emulgel
- Tantum diclofenac 1% gel

Spier en gewrichtspijn

- A. Vogel Arnica D6 druppels
- A. Vogel Atrosan tabletten
- Voltaren pleister

Middenoorontsteking

- Otalgan

Maagzuur

- Losecosan 20 mg
- Pantozol Control
- Nexium Control

Maag- en darmkrampen

- Buscopan
- Tempocol
- VSM Kind Cinababy

Maagklachten algemeen (dyspepsie)

- A. Vogel Boldocynara tabletten
- Iberogast
- VSM Okugest

Verstopping (obstipatie)

- A. Vogel Linoforce
- Dulcolax
- Dulcolax zetpillen 10 mg
- Forlax poeder
- Lactulosesiroop
- Metamucil Suikervrij
- Microlax

Diarree

- Imodium capsules
- Losimed Duo
- Norit Carbomix

Aambeien

- Sperti
- Xylocaine

Hooikoorts

- Allerfre
- Allergo-COMOD
- Allegra Fexotabs
- A. Vogel Pollinosan tabletten 200 stuks
- Carelastin oogdruppels
- Carelastin Extra Sterk neusspray
- Prevalin
- Reactine

(Neus)Verkoudheid

- Bisolnasal
- Coldrex Xyloset
- Dampo Verkoudheidsbalsem
- Luuf Verkoudheidsbalsem
- Otrivin
- Otrivin Menthol
- Otrivin Duo
- Vicks Sinex
- Vicks Vaporub

Droge hoest

- Natterman Bronchicum Extra Sterk
- Natterman Noscasan
- Roter Noscapect

Hoest algemeen

- VSM Kind Tussikind siroop suikervrij

Productieve hoest

- Natterman Hedera

Acne

- AcneCare
- Benzac 100 mg/ml gel

Desinfectie

- Betadine Scrub
- Betadine Shampoo
- Betadine Zalf
- Betadine Zalfgaas
- Dettol Med huidspray
- Dettol Med concentraat

(Voet)schimmelinfectie

- Canesten Skin
- Daktarin
- Daktarin Nagellak
- Lamisil huidspray
- MYK-1

Koortslip

- Zovirax Duo

Wratten en likdoorns

- Formule W

Huidklachten

- Loxazol crème
- Urtizon Complex-korrels

Jetlag

- Davitamon melatonine
- Melatonine Pharma Nord
- Valdispert Melatonine

Nervositeit en stress

- Valdispert 45 mg
- Valdispert 450 mg Extra Forte

Reisziekte

- Primatour
- Suprimal

Morning-after pil (noodanticonceptie)

- EllaOne
- NorLevo

Vaginale schimmelinfectie

- Canesten Gyno

Bijlage 2 – Werkzame stoffen

Pijn en koorts

- Acetylsalicylzuur
- Coffeïne
- Diclofenac Kalium
- Ibuprofen
- Naproxennatrium
- Paracetamol
- Propyfenazon

Migraine

- Acetylsalicylzuur
- Cafeïne
- Ibuprofen
- Paracetamol

Griep

- Acetylsalicylzuur
- Aconitum napellus (Blauwe monnikskap)
- Anas barbariae Hepatis et Cordis (lever en hart van de Muskuseend)
- Ascorbinezuur
- Bryonia cretica (Heggenrank)
- Coffeïne
- Echinacea purpurea (Rode zonnehoe)
- Eucalyptus globulus (Koortsboom)
- Ipecacuanha (Braakwortel)
- Paracetamol
- Phosphorus (Fosfor)

Mondklachten

- Belladonna (Wolfskers)
- Chamomilla (Kamille)
- Chloorhexidinedigluconaat
- Ferrum phosphoricum (IJzerfosfaat)
- Hepar sulfur (Zwavellever)
- Lidocaïnehydrochloride
- Pulsatilla pratensis (Wildemanskruide)
- Rhei extractum (Rabarberextract)
- Salicylzuur

Keelpijn

- Amylmetacresol
- Belladonna (Wolfskers)
- Dichloorbenzylalcohol
- Flurbiprofen
- Hepar sulfur (Zwavellever)
- Lidocaïnehydrochloride
- Propylparahydroxybenzoeaat

Menstruatiepijn

- Naproxennatrium

Artrose

- Calciumcarbonaat
- Diclofenac diethylamine
- Diclofenac natrium
- Glucosamine

Spier en gewrichtspijn

- Arnica montana (Valkruid)
- Diclofenac natrium
- Harpagophytum extract (Duivelsklauw)
- Symphytum x uplandicum (Bastaardsmeerwortel)

Middenoorontsteking

- Lidocaïnehydrochloride

Maagzuur

- Alginezuur
- Aluminiumhydroxide (algeldraat)
- Aluminiumoxide (algeldraat)
- Calciumcarbonaat
- Magnesiumcarbonaat
- Magnesiumhydroxide
- Natriumalginaat
- Natriumwaterstofcarbonaat
- Omeprazol
- Esomeprazol

- Pantoprazol natrium
- Simeticon

Maag- en darmkrampen

- Butylscopolaminebromide
- Pepermuntolie
- Chamomilla (Kamille)
- Magnesium muriaticum (Magnesiumchloride)

Maagklachten algemeen (dyspepsie)

- Angelica radix (Grote Engelwortel)
- Arsenicum album (Arseen trioxide)
- Carbo vegetabilis (Houtskool)
- Carvi fructus (Karwijzaad)
- Chelidonii herba (Stinkende Gouwe)
- Croton tiglium (Zuiverende croton)
- Cyanara (Artisjok)
- Iberis amara (Bittere Scheefbloem)
- Liquiritiae radix (Zoethout wortel)
- Matricaria (Chamomilla) recutita flos (Kamillebloem)
- Melissa officinalis folium (Citroenmelisseblad)
- Mentha x piperita folium (Pepermuntblad)
- Syllibum (Mariadistel)
- Taraxacum (Paardenbloem)

Verstopping (obstipatie)

- Bisacodyl
- Cassia angustifolia (Sennablاد)
- Lactulose
- Linum usitatissimum (Lijnzaad)
- Macrogol
- Natriumlaurylsulfoacetaat
- Psylliumvezels
- Rhamnus frangula (Vuilboombast)
- Senna fructus (Sennepeulen)

Diarree

- Actieve kool
- Loperamidehydrochloride

- Simeticon

Wormpjes (aarsmaden)

- Mebendazol

Aambeien

- Haaienlevertraan
- Levende gist extract
- Lidocaïne

Hooikoorts

- Ammi visnaga (Fijn akkerscherm)
- Aerialia racemosa (Amerikaanse nardus)
- Azelastinehydrochloride
- Cardiospermum halicacabum (Blaadjeswingerd)
- Cetirizinehydrochloride
- Dinatriumcromoglicaat
- Fexofenadine hydrochloride
- Loratadine
- Luffa operculate (Sponskomkommer)

(Neus)Verkoudheid

- Bergdenolie
- Dennennaaldenolie
- Eucalyptusolie
- Ipratropiumbromide
- Kamfer
- Levomenthol
- Majoranaolie
- Oxymetazolinehydrochloride
- Terpentijnolie
- Thymol
- Tramazolinehydrochloride
- Xylometazolinehydrochloride

Droge hoest

- Codeïnefosfaat
- Noscapinehydrochloride

Hoest algemeen

- Bryonia cretica (Heggenrank)

- Drosera rotundifolia (Ronde zonnedaauw)
- Eucalyptus globulus (Koortsboom)
- Ipecacuanha (Braakwortel)

Productieve hoest

- Hedera helix droogextract

Acne

- Benzoylperoxide
- Miconazolnitraat

Desinfectie

- Benzalkoniumchloride
- Chloorxylenol
- Povidonjodium

(Voet)schimmelinfectie

- Clotrimazol
- Miconazolnitraat
- Sulconazol
- Terbinafinehydrochloride

Koortslip

- Aciclovir
- Hydrocortison

Wratten en likdoorns

- Salicylzuur

Hoofdhuidklachten

- Minoxidil

Huidklachten

- Apis mellifica (Honingbij)
- Histaminum muriaticum (Histamine chloride)
- Ledum palustre (Moerasrozemarijn)
- Permetrine
- Urtica urens (Kleine brandnetel)

Jetlag

- Melatonine

Nervositeit en stress

- Valeriaan extract

Reisziekte

- Chloorcyclizinehydrochloride
- Cinnarizine
- Cyclizine
- Meclozinehydrochloride

Morning-after pil (noodanticonceptie)

- Levonorgestrel
- Ulipristal acetaat

Vaginale schimmelinfectie

- Clotrimazol

Bijlage 3 – Terminologie

A

Aambeien
Aanbevolen dosering
Aandoening
Acuut
Adolescent
Advies
Aften
Afweersysteem
Alcoholisme
Allergische reactie
Allergische rhinitis
Allopathie
Allopathisch geneesmiddel
Antibioticum
Anticonceptie
Antidepressiva
Antihistaminica
Antistollingsmiddelen
Antiviraal
Anus
Applicator
Artritis
Artrose
Ascorbinezuur
Aspirator
Astma
AV

B

Baarmoeder
Bacteriële infectie
Bacteriën
Beginverergering
Benauwdheid
Bewegingsziekte
Bewustzijn
Bijsluiter
Bijwerking
Bloeddruk
Bloedneus
Bloedstolling
Bloeduitstorting
Bloedverdunners
Braken
Bronchiën
Bruistablet

C

Candida albicans
CBG
Chirurgische ingreep
Chronische aandoening
Coeliakie
Combinatiegeneesmiddel
Communicatieleer
Condoom

Contra-indicatie

Coördinatieproblemen

Corticosteroïde

Criteria

D

Dagdosering

Desinfectans

Desoriëntatie

Diabetici

Doseringsschema

Dosis

Dragee

Droge hoest

Duizeligheid

Dyspepsie

E

Eczeem

Effecten

Eksterogen

Emulgel

Emulsie

Evenwichtsstoornissen

Extract

F

Farmaceutisch

Filmomhulde tablet

Fissuren

Flatulentie

Funciestoornis

Fytotherapie

Fytotherapeutisch geneesmiddel

G

Galbulten

Gastro oesofageale reflux

Geneesmiddel

Geneeswijze

Geperforeerde darm

Geslachtsgemeenschap

Geslachtsorganen

Glaucoom

Glucose

Gluten

H

Haarvat

Hartfalen

Hartritmestoornissen

Herpes labialis

Herpes simplex

Hersenbloeding

Histamine

Hoestonderdrukkend

Hoestprikkel

Hoestprikkeldempend

Hoge bloeddruk (Hypertensie)

Homeopathie

Homeopathisch geneesmiddel

Hooikoorts

Hormonaal

Huiduitslag

Hulpstof

Hyperaciditeit

I

Indicatie

Infectie

Inhaleren

Innesteling

Insufficiëntie

Insuline

Interactie

K

Kaliumverlies

Kassacheck

Klassieke homeopathie

Klinisch bewijs

Klysma

Koortslip

Kortademigheid

Kruidengeneesmiddel

Kruidentincturen

L

Lactatie

Lactose (Melksuiker)

Lactose intolerantie

Lage bloeddruk (Hypotensie)

Liquid capsule

Lokaal

Loopneus

Luieruitslag

Luizen

M

Maagsapersistent

Maagzweer

Medisch hulpmiddel

Megacolon

Micro-organisme

Misselijkheid

Mondzweren

Motiliteit

Mucolytica

N

Natriumarm-dieet

Netelroos

Neten

Neuspoliep

Nicotinesubstitutie

Noodanticonceptie

NSAID

O

Occlusief verband

Oedeem

Omhulde tablet

Ontsmetten

Ontsteking

Ontstekingsremmend

Oogboldruk

Ophoesten

Oraal

Orale conceptiva

ORS

Overdosering

Overgang

Overgevoeligheidsreactie

P

Parasieten

Patiënten

Pessarium

Pollinose

Potentiëren

Prikkelhoest

Prikkelbare Darm Syndroom (PDS)

Prostaat

Prostaglandine

Psoriasis

Puisten

R

Recept

Rectaal

Resistentie

Retard werking

Rhinitis sicca

Risicogroep

RVG

RVH

S

Sachet

Salicylaten

Schaamluis

Schildklier

Schimmeldodend

Schimmelinfectie

Schurft

Sinusitis

Slijmvlies

Smaakstoornissen

Smelttablet

Spasmen

Spijsverteringsproblemen

Spiraaltje

Stofwisselingsprocessen

Stoornis

Stuipen

Sucrose

Sufheid

Suspensie

Symptomatische behandeling

Symptomen

Systemische werking

T

Tachycardie

Talg

Tandbederf

Tandglazuur

Tandplak

Tandvleesontsteking

Ter hand stellen

Therapeutische indicatie

Tinea pedis

Toedieningsfrequentie

Topicaal

Torpedovormig

Toxisch

Traditioneel gebruik

Transpireren

Trombose

U

UA

UAD

Uitdroging

UR

Urinewegen

Urticaria

V

Vaatverwijderend

Vaccinatie

Vaginale afscheiding

Vastzittende hoest

Veneuze insufficiëntie

Vergiftigingen

Verwardheid

Virus

Vluchtige oliën

Voorbehoedsmiddel

Voorhoofdholte

W

Waarschuwing

Wazig zien

Weerstand

Werkzame stof

Wetenschappelijk

Wisselwerking

Witte vloed

Wratten

Z

Zelfzorg

Zetpil

Ziektebeeld

Ziektekiem

Zwemmerseczeem

Bijlage 4 – Meest risicovolle geneesmiddelen(groepen) met bijbehorende risicowaarschuwingen en adviezen

Geneesmiddelengroep	Mondelinge risicowaarschuwing als (onderdeel van de) kassacheck	Advies door de (assistent)drogist
Middelen tegen verstopte neus - xylometazoline - oxymetazoline - tramazoline	<i>Het is niet verstandig dit geneesmiddel langer dan 7 dagen te gebruiken, want dan beschadigt het slijmvlies. Wij adviseren u voor gebruik de bijsluiter te lezen.</i>	Deze geneesmiddelen maximaal 7 dagen achter elkaar gebruiken, daarna 1 maand niet.
Hoestprikkeldepende middelen - noscapine - codeïne	<i>Dit geneesmiddel kan de reactiesnelheid verminderen, en daarom gevaarlijk zijn bij autorijden en bij gebruik van machines. Wij adviseren u voor gebruik de bijsluiter te lezen.</i>	Codeïne en noscapine werken alleen tegen droge kriebel- of prikkelhoest. Codeïne en noscapine niet bij een slijmhoest gebruiken. Beide middelen onderdrukken de hoestprikkel, terwijl die prikkel bij een slijmhoest juist nodig is om het slijm op te hoesten. Noscapine kan de bloedstolling ontregelen.
Miconazol - miconazol (o.a. Daktarin en AcneCare)	<i>Dit geneesmiddel kunt u niet samen met bepaalde bloedverdunners gebruiken. Wij adviseren u voor gebruik de bijsluiter te lezen.</i>	Miconazol kan de bloedstolling ontregelen.
NSAID's (oraal gebruik) - acetylsalicylzuur - diclofenac - ibuprofen - naproxen - flurbiprofen	<i>Dit geneesmiddel kan maagklachten veroorzaken, vooral bij lang gebruik. Wij adviseren u voor gebruik de bijsluiter te lezen.</i>	Risico hangt onder andere af van leeftijd klant, overige medicatie die klant gebruikt, andere ziektes die de klant heeft en of de klant gevoelig is voor NSAID's.

- combinatiemiddelen paracetamol <u>met</u> acetylsalicylzuur en/of propyfenazon		Er zijn alternatieven: In veel gevallen is paracetamol een goed alternatief.
Middelen tegen diarree - loperamide	<i>Er is risico op uitdroging. Het is belangrijk om 2 liter water per dag te drinken. Wij adviseren u voor gebruik de bijsluiter te lezen.</i>	U loopt het risico op uitdroging, doordat het vocht met de diarree uit het lichaam verdwijnt. ORS bevat zouten en suikers die uw lichaam nodig heeft bij diarree.
Laxeermiddelen - bisacodyl - senna	<i>Gebruik dit geneesmiddel niet langer dan 3 dagen, want dat geeft risico op luie darmen en uitdroging. Wij adviseren u voor gebruik de bijsluiter te lezen.</i>	Deze geneesmiddelen innemen met veel vocht. Gebruik laxermiddelen niet langer dan 3 dagen achter elkaar. Werkt het niet voldoende binnen 3 dagen? Raadpleeg dan uw arts.
Sint-Janskruid (Hypericum perforatum)	<i>Gebruik van dit middel kan niet altijd samen met andere geneesmiddelen of met de anticonceptiepil. Wij adviseren u voor gebruik de bijsluiter te lezen.</i>	Kruiden, zoals Sint-janskruid, worden vaak ten onrechte als onschuldig beschouwd. Het is belangrijk te weten bij welke geneesmiddelen u Sint-janskruid niet moet gebruiken. Ook niet bij de anticonceptiepil, dat is namelijk een geneesmiddel.
Paracetamol - paracetamol - paracetamol combinatiepreparaten <u>zonder</u> NSAID	<i>Het is belangrijk om niet te veel te gebruiken, want dan kan dit geneesmiddel lever- en nierklachten geven. Wij adviseren u voor gebruik de bijsluiter te lezen.</i>	Neem bij chronisch gebruik (langer dan 1 maand) maximaal 5 tabletten per dag, bij incidenteel gebruik maximaal 6 tabletten per dag. Bij gebruik van pijnstillers gedurende meer dan 15 dagen per maand

		kan pijnstillerafhankelijke hoofdpijn ontstaan.
Middelen bij maagklachten - esomeprazol - omeprazol - pantoprazol	<i>Dit geneesmiddel geeft risico op bijwerkingen bij lang gebruik. Wij adviseren u voor gebruik de bijsluiter te lezen.</i>	Omeprazol en pantoprazol kunnen bij langdurig gebruik bijwerkingen geven, zoals botontkalking, darminfecties en nierfalen. Gebruik indien mogelijk liever lichtere middelen, of overleg met een arts. Deze middelen kunnen de bloedstolling ontregelen.
Morning-afterpil met levonorgestrel	I.v.m. privacy-redenen wordt bij dit middel geen mondelinge risicowaarschuwing gegeven.	Als u dit geneesmiddel niet tijdig (binnen 72 uur) na onbeschermd geslachtsgemeenschap gebruikt, dan bestaat het risico op ongewenste zwangerschap en verstoring van de menstruatiecyclus. Niet gebruiken zonder overleg met een arts als u ook medicijnen tegen epilepsie, tuberculose of hiv, of sint-janskruid of ciclosporine gebruikt.
Morning-afterpil met ulipristal	I.v.m. privacy-redenen wordt bij dit middel geen mondelinge risicowaarschuwing gegeven.	Als u dit geneesmiddel niet tijdig (binnen 120 uur) na onbeschermd geslachtsgemeenschap gebruikt, dan bestaat het risico op ongewenste zwangerschap en

		verstoring van de menstruatiecyclus. Niet gebruiken zonder overleg met een arts als u ook andere medicijnen gebruikt.
--	--	---

Bijlage 5 - veel verkochte zelfzorgmiddelen met specifieke kenmerken en/of een risicowaarschuwing die de Assistent-drogist en Drogist moet kunnen herkennen en kunnen toepassen

Indicatie	Werkzame stof en specifiek kenmerk	Risicowaarschuwingen die de Assistent-Drogist en Drogist moet kunnen herkennen en kunnen toepassen:
Keelpijn (beginnend)	Lidocaïnehydrochloride en propylparahydroxybenzoeaat	Risicowaarschuwing: • Niet gebruiken bij kinderen jonger dan 6 jaar. • Bij kinderen jonger dan 12 jaar alleen gebruiken onder toezicht van een volwassene. • Niet gebruiken bij zwangerschap of borstvoeding zonder overleg met een arts. • Niet langer dan 7 dagen achtereen gebruiken. • Laat de zuigtablet langzaam in de mond smelten. Niet kauwen of inslikken. • Lidocaïne verdooft, hierdoor kan slikken moeilijker gaan en is de kans op verslikken groter. • Niet direct eten of drinken na het innemen van de zuigtablet. Pas extra op met hete drink- of eetwaren in verband met de kans op verbranden.

Neusverkoudheid	Zoutoplossing (0,74% en 0,9%), <u>uitgezonderd</u> zoutoplossing MET eucalyptus (vanaf 6 jaar) Specifiek kenmerk: 1^e keus bij neusverkoudheid bij kinderen tot 6 jaar en bij zwangerschap of borstvoeding Geschikt als overgangsmiddel bij verslaving aan neusspray met xylometazoline, oxymetazoline of tramazoline	
Productieve hoest	Broomhexinehydrochloride Specifiek kenmerk: slijmoplossend, niet geschikt voor kinderen jonger dan 2 jaar	Risicowaarschuwing: • Niet gebruiken bij kinderen jonger dan 2 jaar. • Niet gebruiken als u amoxicilline, cefuroxin, doxycycline of erytromycine gebruikt zonder overleg met een arts. • Niet gelijktijdig gebruiken met hoestdempende middelen, zoals codeïne of noscapine. • Niet gebruiken als u een maagzweer heeft of heeft gehad. • Niet gebruiken tijdens de eerste 3 maanden van de zwangerschap.
Productieve hoest	Acetylcysteïne Specifiek kenmerk:	Risicowaarschuwing: • Niet gebruiken bij kinderen jonger dan 2 jaar.

	slijmoplossend, niet geschikt voor kinderen jonger dan 2 jaar.	- Als u antibiotica gebruikt: deze 2 uur voor of na de acetylcysteïne innemen. - Niet gelijktijdig gebruiken met hoestdempende middelen, zoals codeïne of noscapine. - Niet gebruiken als u een maagzweer heeft of heeft gehad, bij astma of COPD.
Maagzuur	Calciumcarbonaat en magnesiumcarbonaat	Risicowaarschuwing: - Niet gebruiken bij kinderen jonger dan 12 jaar. - Niet gebruiken zonder overleg met een arts als u ook andere medicijnen gebruikt. - Niet gebruiken bij een slechte nierfunctie, nierstenen of te laag fosfaatgehalte zonder overleg met een arts. - Niet langdurig gebruiken zonder overleg met een arts.
Diarree	Loperamide Specifiek kenmerk: leeftijd vanaf 8 jaar, niet bij voedselvergiftiging. 1^e keus bij Diarree om even te stoppen. Bijvoorbeeld op reis. Let op: geneest de oorzaak niet!	Risicowaarschuwing: - Er is risico op uitdroging. Het is belangrijk om 2 liter water per dag te drinken. Wij adviseren u voor gebruik de bijsluiter te lezen. - Niet gebruiken bij kinderen jonger dan 8 jaar zonder overleg met een arts. - Niet gebruiken bij HIV zonder overleg met een arts.

		• Niet gebruiken bij zwangerschap of borstvoeding zonder overleg met een arts. • Niet gebruiken bij verminderde leverfunctie zonder overleg met een arts. • Stop de behandeling als de ontlasting vaster wordt of als u langer dan 12 uur geen ontlasting heeft gehad. • Gebruik dit medicijn niet langer dan 2 dagen achter elkaar.
Diarree en misselijkheid	ORS, bestaat uit: glucose natriumchloride natriumcitraat kaliumchloride Specifieke kenmerk: Tegen uitdroging en ondersteunend middel bij diarree en verstopping 1^e keus bij diarree en bij misselijkheid en spugen	• Niet gebruiken bij volledige verstopping. • Niet gebruiken bij een slechte nier- of leverfunctie zonder overleg met een arts. • Dit middel bevat suiker: wees voorzichtig als u suikerziekte hebt. • Los het poeder op in precies de hoeveelheid water die genoemd staat op de verpakking. • Gebruik voor de oplossing vers kraanwater (als u in Nederland bent) of mineraalwater zonder prik uit een fles. Als u dat niet heeft kunt u vers gekookt water gebruiken dat u even laat afkoelen. • Het poeder niet mengen met andere vloeistoffen of eten.

Diarree en vergiftigingen	Actieve kool Specifiek kenmerk: enige middel dat gebruikt kan worden bij voedselvergiftiging en bepaalde medicatievergiftigingen	Risicowaarschuwing: • Niet gebruiken bij kinderen zonder overleg met een arts. • Niet gebruiken bij volledige verstopping of plotselinge buikpijn. • Niet gebruiken zonder overleg met een arts als u ook andere medicijnen gebruikt. • De werking van de anticonceptiepil kan afnemen. Gebruik aanvullende anticonceptie als u de anticonceptiepil gebruikt. • Uw ontlasting kan zwart verkleuren. Dit is ongevaarlijk.
Aambeien	Hamamelis virginiana, Calendula officinalis, Echinacea pupurea, Aesculuc hippocastanum, Sulfur depuratum, Thiamine (vitamine B1), dl-alfa-tocoferol (vitamine E) Specifieke kenmerk: middel tegen gezwollen aderen rond de anus geschikt bij zwangerschap.	
Aambeien	Lidocaïne, zinkoxide, bismuthsubnitraat Specifieke kenmerk:	Risicowaarschuwing: • Niet gebruiken bij kinderen zonder overleg met een arts.

	lokaal verdovend middel bij aambeien met tevens een samentrekkende werking op de bloedvaten van de aambeien. 1^e keus bij voortdurende pijn en jeuk bij aambeien	• Niet gebruiken bij kinderen ouder dan 12 jaar die minder dan 25 kg wegen. • Niet gebruiken bij voortdurend bloedende aambeien. • Niet gebruiken bij ernstige leveraandoeningen, epilepsie, verhoogde schildklierwerking, hartfalen of verzwakte/ernstig zieke mensen zonder overleg met een arts. • Bismutsubnitraat mag niet gebruikt worden bij zwangerschap of borstvoeding. • Niet langer dan 2 weken achtereen gebruiken. • Kan vlekken geven in kleding en ondergoed. • Lidocaïne niet gebruiken bij bloedende aambeien.
Voetschimmel	Terbinafinehydrochloride 10 mg/g Specifiek kenmerk Once-versie: Eenmalig aanbrengen op beide voeten. Specifiek kenmerk : 1e keus bij voetschimmel. Once: Geschikt vanaf 18 jaar. Crème: Geschikt vanaf 12 jaar	Stop direct met het gebruik bij de eerste tekenen van een huidreactie.

Koortslip	Aciclovir	Risicowaarschuwing: • Niet gebruiken bij kinderen jonger dan 2 jaar zonder overleg met een arts. • Vermijd contact met (de binnenkant van de) mond. • Alleen gebruiken op de huid rond de mond en de lippen. • Smeer de crème niet uit, dit om verspreiding van het virus te voorkomen.
Wratten	Dimethylether en propaan Specifiek kenmerk: Vriesmethode	
Insektenbeten of -steken	Tripelenaminehydrochloride Specifiek kenmerk: Lokaal antihistaminicum bij insectenbeten- of steken	Risicowaarschuwing: • Niet gebruiken bij kinderen jonger dan 4 weken met open wonden of beschadigde huid, zonder overleg met arts. • Alleen gebruiken bij kleine plekjes, niet op grote oppervlakten
Aambeien, huiduitslag en jeuk, koortslip	Zinkoxide Specifiek kenmerk: Heeft een beschermend, indrogend en verkoelend effect op de huid. Mag gebruikt worden tijdens zwangerschap en tijdens periode van borstvoeding.	• Kan vlekken geven op kleding en beddengoed; gebruik eventueel een gaasje of verband. • Resten zalf of crème verwijderen met een tissue of gaasje met olie.

	1e keus bij aambeien met pijn en/of jeuk tijdens de ontlasting. 1e keus bij koortslip in 1e en 2e stadium 1e keus bij luieruitslag 1e keus bij smetplekken	
Hoofdluis	Neem-extract Specifiek kenmerk: Doodt hoofdluis en neten in 1 behandeling. Werkt verstikkend op hoofdluis en neten. Geschikt vanaf 2 jaar.	
Hoofdluis	Dimeticon Specifiek kenmerk: 1^e keus bij hoofdluis. Werkt verstikkend op hoofdluis en neten. Behandeling duurt 15 minuten. Na 7-9 dagen de behandeling herhalen. Geschikt vanaf 6 maanden.	• Behandel alle besmette gezinsleden op dezelfde dagen. • Contact met de ogen vermijden. • Behandel alle besmette gezinsleden op dezelfde dagen. • Contact met de ogen vermijden. • Niet aanbrengen op een beschadigde huid. • Let op: niet gebruiken in de buurt van open vuur (sigaretten, föhn); de aangebrachte lotion is brandbaar. • Stop direct met het gebruik bij ernstige jeuk of benauwdheid en spoel direct uit. Neem bij

		aanhoudende klachten contact op met een arts.
Hoofdluis	Dimeticon en penetrol Specifiek kenmerk: 1^e keus bij hoofdluis. Werkt verstikkend op hoofdluis en neten. Behandeling duurt 15 minuten. Herhaalbehandeling <u>alleen</u> nodig als bij controle nog levende luizen worden aangetroffen. Geschikt vanaf 6 maanden.	• Gebruik bij kinderen jonger dan 6 maanden uitsluitend op advies arts. • Behandel alle besmette gezinsleden op dezelfde dagen. • Contact met de ogen vermijden. • Niet aanbrengen op een beschadigde huid. • Let op: niet gebruiken in de buurt van open vuur (sigaretten, föhn); de aangebrachte lotion is brandbaar. • Stop direct met het gebruik bij ernstige jeuk of benauwdheid en spoel direct uit. Neem bij aanhoudende klachten contact op met een arts.
Huidklachten	Sulfobituminose-ammonium (Ichthammol) Specifieke kenmerk: Teerpreparaat voor de behandeling van (steen)puisten. Door de combinatie van een milde antibacteriële werking en verweking van de huid, helpt het middel om een steenpuist sneller te laten rijpen en open te breken, zodat de pus eruit kan en de ontsteking kan genezen.	• Kan vlekken veroorzaken op kleding; deze kunnen uitgewassen worden.

	Na aanbrengen de aangedane huid afdekken met gaas of verband. Niet aanbrengen op de borsten tijdens periode van borstvoeding.	
Stoppen met roken	Nicotine Specifiek kenmerk: 1^e keus bij stoppen met roken Let op: • Koffie en frisdrank niet binnen 15 minuten voor en tijdens het gebruik van de kauwgom nuttigen. • Rookt de klant meer dan 20 sigaretten per dag, adviseer dan om te starten met de hoogste dosering van het nicotine vervangende product.	• Niet gebruiken bij kinderen jonger dan 18 jaar. • Niet gebruiken zonder overleg met een arts als u ook andere medicijnen gebruikt of een andere aandoening heeft. • Zonder overleg met een arts niet gebruiken bij zwangerschap of borstvoeding. • Niet gebruiken bij een slecht nier- of leverfunctie. • Maximaal 6 maanden gebruiken zonder overleg met arts.